

دعوی مطالبه اجرت المثل

در رویه دادگاهها

مهدی زینالی

وکیل پایه یک دادگستری

فهرست کلی

- معرفی و نمونه دادخواست دعوی اجرت المثل ۱۳
- معرفی دعوی مطالبه اجرت المثل ۱۵
- مبحث اول: مقایسه اجرت المثل با مواد مشابه ۱۵
- مبحث دوم: موارد درخواست اجرت المثل ۱۶
- مبحث سوم: مرجع صالح و مالی یا غیر مالی بودن دعوا ۲۳
- دعوی مطالبه اجرت المثل در آراء دیوان عالی کشور ۳۳
- مبحث اول: آرای وحدت رویه دیوان عالی کشور ۳۵
- مبحث دوم: آرای اصراری دیوان عالی کشور ۴۱
- مبحث سوم: آرای شعب دیوان عالی کشور ۶۴
- دعوی مطالبه اجرت المثل در آرای دادگاهها ۹۹
- مبحث اول: آراء دادگاههای بدوی و تجدید نظر ۹۹
- دعوی مطالبه اجرت المثل در نشستهای قضائی ۱۶۹
- دعوی مطالبه اجرت المثل در نظریه‌های مشورتی ۲۱۳
- دعوی مطالبه اجرت المثل در قوانین و مقررات قانونی ۲۲۷
- منابع و مأخذ ۲۵۵

فهرست جزئی

۱۱	مقدمه
۱۳	معرفی و نمونه دادخواست دعوی اجرت المثل
۱۵	معرفی دعوی مطالبه اجرت المثل
۱۵	مبحث اول: مقایسه اجرت المثل با مواد مشابه
۱۵	الف) مقایسه اجرت المثل با اجرت المسمی
۱۵	ب) مقایسه اجرت المثل با اجور معوقه
۱۵	ج) مقایسه اجرت المثل با حق السعی
۱۶	مبحث دوم: موارد درخواست اجرت المثل
۱۶	گفتار اول: دعوی مطالبه اجرت انجام عمل بدون قرارداد
۱۶	گفتار دوم: دعوی مطالبه اجرت المثل اموال بدون قرارداد
۱۷	گفتار سوم: دعوی مطالبه اجرت المثل اموال مشاعی
۱۸	گفتار چهارم: دعوی مطالبه اجرت المثل به جهت عدم تسلیم یا تأخیر در تسلیم موضوع تعهد
۱۹	گفتار پنجم: دعوی مطالبه اجرت المثل در قرارداد اجاره
۲۰	گفتار ششم: دعوی مطالبه اجرت المثل ایام زوجیت
۲۳	مبحث سوم: مرجع صالح و مالی یا غیر مالی بودن دعوا
۲۳	گفتار اول: صلاحیت مراجع قضائی در رسیدگی به دعوی مطالبه اجرت المثل
۲۶	گفتار دوم: مالی یا غیر مالی بودن دعوی مطالبه اجرت المثل
۲۷	برگ دادخواست به دادگاه نخستین
۲۸	مطالبه اجرت المثل ایام تصرف خوانده در ملک
۲۹	نمونه دادخواست مطالبه اجرت المثل ایام زندگی مشترک زناشویی
۳۰	دادخواست تأمین خواسته به همراه مطالبه اجرت ایام تصرف
۳۱	دادخواست خلع ید و قلع و قمع بنا به همراه خسارات قانونی
۳۲	دادخواست مطالبه اجرت المثل ایام تصرف
۳۳	دعوی مطالبه اجرت المثل در آراء دیوان عالی کشور
۳۵	مبحث اول: آرای وحدت رویه دیوان عالی کشور
۳۵	۱. خودداری مستاجر از پرداخت مال الاجاره یا اجرت المثل

۳۸.....	۲. اقامه دعوی اجرت‌المثل از طرف مؤجر یا مستأجر اماکن مسکونی
۴۱.....	مبحث دوم: آرای اصراری دیوان عالی کشور
۴۱.....	۱. تخلیه و خلع‌ید از ملک و دریافت اجرت‌المثل
۵۰.....	۲. لزوم فسخ عقد صلح
۶۰.....	۳. مطالبه اجرت‌المثل برحسب وصیت ثلث مورث
۶۴.....	مبحث سوم: آرای شعب دیوان عالی کشور
۶۴.....	۱. عدم پرداخت اجرت‌المثل و نحله در فرض وجود شرط تنصیف دارایی
۶۸.....	۲. اجرت‌المثل ایام زندگی مشترک
۷۲.....	۳. الزام به تنظیم سند رسمی و مطالبه اجرت‌المثل
۷۴.....	۴. دریافت اجرت‌المثل از بنایی که با اذن احداث شده
۷۶.....	۵. دادگاه صالح برای مطالبه مال‌الجاره و اجرت‌المثل
۷۶.....	۶. مطالبه اجرت‌المثل توافق شده در اجاره‌نامه
۷۶.....	۷. اجرت‌المثل زمان بعد از فسخ اجاره
۷۸.....	۸. اشتراط ازدیاد اجرت‌المثل به‌وسیله موجر
۸۲.....	۹. اجرت‌المثل به میزان اجرت المسمی
۸۲.....	۱۰. مطالبه اجرت‌المثل از طرف مستأجر
۸۲.....	۱۱. اجرت‌المثل پس از انقضای مدت اجاره
۸۳.....	۱۲. درخواست تخلیه و مطالبه اجرت‌المثل
۸۳.....	۱۳. خسارت تأخیر تأدیه اجرت‌المثل
۸۴.....	۱۴. تعیین اجرت‌المثل بدون رجوع به کارشناس
۸۴.....	۱۵. تعیین اجرت‌المثل بیش از خواسته
۸۴.....	۱۶. تعیین اجرت‌المثل بدون رجوع به کارشناس
۸۵.....	۱۷. شرط پرداخت اجرت‌المثل به میزان اجرت‌المسمی
۸۶.....	۱۸. مطالبه اجرت‌المثل از امین
۸۶.....	۱۹. خلع‌ید و پرداخت اجرت‌المثل
۸۷.....	۲۰. اشتراط ازدیاد اجرت‌المثل به‌وسیله موجر
۸۷.....	۲۱. اجرت‌المثل زمان بعد از فسخ اجاره
۸۹.....	۲۲. اجرت‌المثل به میزان اجرت المسمی
۸۹.....	۲۳. مطالبه اجرت‌المثل از طرف مستأجر
۹۰.....	۲۴. اجرت‌المثل پس از انقضای مدت اجاره

۲۵. درخواست تخلیه و مطالبه اجرت‌المثل ۹۰
۲۶. لزوم جلب نظر کارشناس در دعوای خسارت ۹۱
۲۷. شرط پرداخت اجرت‌المثل به میزان اجرت‌المسمی ۹۱
۲۸. مطالبه اجرت‌المثل از باغ مشاعی ۹۲
- دعوای مطالبه اجرت‌المثل در آرای دادگاه‌ها ۹۹**
- مبحث اول: آراء دادگاه‌های بدوی و تجدید نظر ۱۰۱
۱. کاربری قانونی ملک به‌عنوان معیار تعیین میزان اجرت‌المثل ۱۰۱
 ۲. مطالبه اجرت‌المثل و خلع‌ید از ملک ۱۰۳
 ۳. مطالبه مهریه و اجرت‌المثل انجام کارهای منزل ۱۰۵
 ۴. استحقاق اجرت‌المثل پس از پرداخت ودیعه مستأجر ۱۰۶
 ۵. تعیین اجرت‌المثل قبل از اثبات حق موجر به دریافت آن ۱۱۰
 ۶. خلع‌ید از ملک موقوفه به همراه اجرت‌المثل ۱۱۰
 ۷. مطالبه اجرت‌المثل انباری تصرف شده ۱۱۲
 ۸. قابل مطالبه نبودن خسارت بر خسارت ۱۱۳
 ۹. پرداخت اجرت‌المثل ملک غصبی بدون ابراز سند رسمی ۱۱۳
 ۱۰. خلع‌ید و پرداخت اجرت‌المثل ۱۱۶
 ۱۱. استرداد مبیع با اثبات فسخ یا ابطال بیع و مطالبه اجرت‌المثل ۱۱۶
 ۱۲. شرط استحقاق اجرت‌المثل برخی وراث نسبت به تصرف دیگر وراث ۱۱۸
 ۱۳. عدم استماع دعوای مطالبه خسارت مدت بیکاری به علت خرابی کامیون تحت گارانتی ۱۲۰
 ۱۴. عدم رعایت غبطه موکل توسط وکیل در مرحله اجرای دعوای اجرت‌المثل ۱۲۲
 ۱۵. مطالبه اجرت‌المثل تصرف عین مستأجره پس از انقضای مدت اجاره ۱۲۳
 ۱۶. عدم قابلیت جمع پرداخت بهای ملک تملک شده و اجرت‌المثل تا زمان تملک ۱۲۶
 ۱۷. عدم تعلق اجرت‌المثل در صورت وجود شرط تنصیف دارایی ۱۲۹
 ۱۸. عدم امکان جمع بین اجرت‌المثل و نحله ۱۳۰
 ۱۹. ضرورت تقسیم ترکه قبل از اقامه دعوای مطالبه اجرت‌المثل ۱۳۳
 ۲۰. مطالبه اجرت‌المثل تصرفات مجانی وراث نسبت به کل ماترکه ۱۳۴
 ۲۱. مالکیت مال تلف‌شده‌ای که تلف‌کننده قیمت آن را پرداخته ۱۳۷
 ۲۲. مسئولیت مالک زمین به جبران خسارت ثالث و پرداخت اجرت‌المثل ناشی از اعمال پیمان کار ساختمانی ۱۳۹
 ۲۳. نحوه اجرای حکم اجرت‌المثل در صورت اجرای حکم طلاق ۱۴۱

۲۴. افزایش خواسته اجرت‌المثل ایام تصرف به‌علاوه خلع‌ید ۱۴۳
۲۵. نقش مالکیت رسمی در تقاضای اجرت‌المثل ۱۴۷
۲۶. اجرت‌المثل ملک تملک شده توسط شهرداری ۱۴۹
۲۷. شرایط استحقاق اجرت‌المثل زوجه از ورثه زوج ۱۵۰
۲۸. رفع تصرف عدوانی از ملک مشاعی و مطالبه اجرت‌المثل ۱۵۲
۲۹. مطالبه اجرت‌المثل از تاریخ ابلاغ اظهارنامه ۱۵۵
۳۰. مطالبه اجرت عمل انجام شده بدون تنظیم قرارداد کتبی ۱۵۶
۳۱. مطالبه اجرت‌المثلی که موعد آن نرسیده است ۱۵۷
۳۲. برابر بودن اجرت‌المثل با اجرت‌المسمی طبق شرط مندرج در قرارداد ۱۵۸
۳۳. عدم قابلیت جمع اجرت‌المسمی با اجرت‌المثل ۱۵۹
۳۴. عدم پیش‌بینی ضمانت اجرای تأخیر تحویل مبیع در قرارداد طرفین ۱۶۰
۳۵. استتار خسارات تأخیر تأدیه در اجرت‌المثل تعیین شده ۱۶۲
۳۶. پرداخت اجرت‌المثل و خلع‌ید ۱۶۳
۳۷. اخذ اجرت‌المثل انجام کارهای منزل به همراه نفقه و مهریه ۱۶۴
۳۸. مطالبه مابه‌التفاوت اجرت‌المثل مورد اجاره ۱۶۵
- مبحث دوم: آراء انتظامی قضاات ۱۶۷
۱. صدور حکم به میزان اجرت‌المثل مورد ادعای مدعی ۱۶۷
۲. تعیین اجرت‌المثل محتاج به اعمال نظر کارشناس است ۱۶۷
- دعوی مطالبه اجرت‌المثل در نشست‌های قضائی ۱۶۹**
۱. صدور حکم نسبت به قسمتی از خواسته ۱۷۱
۲. رسیدگی به حق نحله یا اجرت‌المثل زوجه در دادگاه تجدیدنظر ۱۷۲
۳. تعیین حقوق مالی زوجه در دادگاه تجدیدنظر در صورت صدور گواهی عدم امکان سازش ۱۷۳
۴. مطالبه خسارت عدم انجام تعهد در ضمن تقدیم دادخواست دعوی اصلی ۱۷۴
۵. فرعی یا اصلی بودن مطالبه جبران خسارت و اجرت‌المثل و هزینه دادرسی آن ۱۷۶
۶. اجرت‌المثل حفظ و نگهداری اموال مجهول‌المالک ۱۷۷
۷. دادگاه صالح رسیدگی به دعاوی راجع به مال غیرمنقول و اجرت‌المثل ۱۷۸
۸. تجزیه خواسته در هنگام صدور حکم ۱۷۹
۹. مطالبه اجرت‌المثل در جلسات دوم یا سوم دادرسی ۱۸۱
۱۰. افزودن خواسته دیگری به دعوی اصلی که با آن مرتبط بوده و دارای منشأ واحد است ۱۸۲
۱۱. جواز مطالبه اجرت‌المثل منافع در زمان تصرف عدوانی ۱۸۳

۱۲. اعتراض به نظر کارشناس واحد در دعوی مطالبه اجرت‌المثل یا خسارت ۱۸۴
۱۳. مغایرت نظرهای هیئت کارشناسان در میزان اجرت‌المثل ۱۸۵
۱۴. اختلاف نظر کارشناس اولیه و هیئت کارشناسان در دعوی حقوقی مانند مطالبه اجرت‌المثل ۱۸۷
۱۵. عدم اناطه مطالبه اجرت‌المثل به تقاضای طلاق ۱۸۹
۱۶. صدور حکم مبنی بر محکومیت زوج به پرداخت اجرت‌المثل ۱۸۹
۱۷. موکول کردن دریافت اجرت‌المثل از مبلغ پول کلاهبرداری شده ۱۹۱
۱۸. فروش عین و منافع مغازه بدون فروش اعیانی مستحدثه در طبقات ۱۹۱
۱۹. مطالبه اجرت‌المثل پس از فسخ معامله ۱۹۳
۲۰. زمان محاسبه‌ی اجرت‌المثل در صورت فسخ معامله ۱۹۴
۲۱. مطالبه اجرت‌المثل ایام تصرف مبیع در صورت صدور حکم به ابطال عقد بیع ۱۹۵
۲۲. مطالبه سهم از اجرت‌المثل ایام تصرف سایر ورثه ۱۹۷
۲۳. استحقاق زوجه به مطالبه اجرت‌المثل ثمن یا ربع اعیانی ایام تصرف ۱۹۷
۲۴. تفاوت نحله و اجرت‌المثل در ایام زناشویی ۱۹۹
۲۵. استحقاق اجرت‌المثل بدون درخواست ۲۰۰
۲۶. شرایط بند (الف) تبصره ۶ ماده واحده مربوط به اجرت‌المثل ۲۰۱
۲۷. مطالبه اجرت‌المثل ایام زناشویی توسط پدر و مادر زوجه (مقتوله) ۲۰۳
۲۸. مطالبه اجرت‌المثل ملک مشاع به میزان مالکیت زوجه ۲۰۴
۲۹. آثار ممانعت موجد از پرداخت مبلغ ودیعه یا قرض‌الحسنه ۲۰۵
۳۰. مطالبه اجرت‌المثل در انتقال منافع در قبال اخذ قرض‌الحسنه ۲۰۷
۳۱. مطالبه اجرت‌المثل در انتقال منافع در قبال اخذ قرض‌الحسنه ۲۰۸
۳۲. زمان مطالبه اجرت‌المثل ۲۰۹
۳۳. اجرت‌المثل ایام زناشویی ۲۰۹
۳۴. نحوه محاسبه اجرت‌المثل زمین غصب شده ۲۱۰
۳۵. تخلیه ید از عین مستأجره و مطالبه اجرت‌المثل ۲۱۰
۳۶. ملاک تجدیدنظرخواهی در دعوی اجرت‌المثل ۲۱۱
- دعوی مطالبه اجرت‌المثل در نظریه‌های مشورتی ۲۱۳**
۱. دعوی مطالبه اجرت‌المسمی یا اجرت‌المثل ۲۱۵
۲. استحقاق اجرت‌المثل انجام کارهایی که بر عهده زوجه نبوده است ۲۱۵
۳. فروش اموال برای پرداخت اجرت حافظ و اجرت‌المثل محل نگهداری ۲۱۶
۴. تخلیه به لحاظ عدم پرداخت اجاره‌بها یا اجرت‌المثل ۲۱۶

۵. قبل از صدور حکم به پرداخت حقوق مالی زوجه، رسیدگی به دعوی اعسار زوج نسبت به حقوق مالی مذکور، جواز قانونی ندارد. ۲۱۷
۶. مطالبه اجرت‌المثل به همراه درخواست طلاق ۲۱۷
۷. استماع دعوی خلع‌ید و اجرت‌المثل با ارائه سند مالکیت ۲۱۸
۸. مطالبه اجرت‌المثل ماده واحده قانون الحاق یک تبصره ماده ۳۳۶ قانون مدنی ۲۱۹
۹. استماع دعوی خلع‌ید و مطالبه اجرت‌المثل بدون داشتن سند مالکیت ۲۱۹
۱۰. مطالبه اجرت‌المثل موعود عدم تحویل مورد اجاره ۲۲۰
۱۱. اجرت‌المثل کارهایی که شرعاً بر عهده زوجه نبوده و عرفاً برای آن کار اجرت‌المثل باشد ۲۲۰
۱۲. ترتیب رسیدگی دعوی اثبات مالکیت و ابطال وقف‌نامه و مطالبه اجرت‌المثل ۲۲۱
۱۳. مطالبه اجرت‌المثل شش‌دانگ ملک مورثی ۲۲۲
۱۴. دعوی خلع‌ید، اعتراض به رأی کمیسیون و مطالبه اجرت‌المثل ۲۲۲
۱۵. صلاحیت کمیسیون مقرر در ماده ۷ قانون اصلاح و تسری آیین‌نامه معاملات شهرداری در دعوی اجرت‌المثل یا اجاره‌بها ۲۲۳
۱۶. مطالبه اجرت‌المثل محل مسکونی ۲۲۳
۱۷. نخله یا اجرت‌المثل ۲۲۴
۱۸. اجرت‌المثل در صورت طلاق زوج (۱) ۲۲۴
۱۹. اجرت‌المثل در صورت طلاق زوج (۲) ۲۲۴
۲۰. تعیین اجرت‌المثل با جلب نظر کارشناس ۲۲۵
۲۱. اجرت‌المثل با رعایت شرایط تبصره ۶ ماده واحده قانون اصلاح مقررات طلاق ۲۲۵
۲۲. امکان تحقیق برای احراز قصد عدم تبرع برای تعیین حق‌الزحمه، یا اجرت‌المثل ۲۲۵
۲۳. مطالبه اجرت‌المثل ۲۲۶
۲۴. تخلف از تحویل مبیع و مطالبه اجرت‌المثل ۲۲۶
- ۲۲۷. دعوی مطالبه اجرت‌المثل در قوانین و مقررات قانونی ۲۲۷**
- ۲۵۵. منابع و مأخذ ۲۵۵**

مقدمه

معمولاً رویه عملی دادگاه‌ها در استنباط از قوانین و مقررات در جهت انطباق با مصادیق واقعی تا حدودی متفاوت است، با آنچه در کلاس‌های تئوریک دانشگاه‌ها به دانشجویان حقوق آموزش داده می‌شود که البته روند آموزشی و طریق ارائه مطالب در کلاس‌های درسی هم به شکلی است که برای طی مراحل تحصیلی صرف مطالعه و پاسخ به سؤالات به‌صورت تئوری و بدون تطبیق با مصادیق عملی کفایت می‌کند. به این ترتیب معمولاً چون امکان انجام کار عملی قبل از خروج از دانشگاه برای دانشجویان این رشته وجود ندارد فارغ‌التحصیلان وقتی وارد مرحله کار می‌شوند با کمبود آگاهی و اطلاعات از رویه قضائی و شیوه استدلال و استنباط عملی دادگاه‌ها مواجه هستند؛ لیکن اهمیت آگاهی از رویه قضائی با ورود به میدان کار و فعالیت بر هیچ فارغ‌التحصیل حقوقی پوشیده نیست. بی‌تردید تنها منبع آموزش عملی وکالت، قضاوت و به‌طور کلی حقوق، بعد از حضور عملی در دادگاه‌ها و جلسات رسیدگی، همین رویه قضائی است؛ به عبارت دیگر مطالعه تصمیمات، پرسش و پاسخ‌ها و اختلاف‌نظرهای کسانی که هر روز به‌صورت عملی در حال انطباق قوانین با مصادیق واقعی هستند می‌تواند اطلاعات کاربردی و عملی را در اختیار خواننده قرار دهد.

اگرچه فارغ‌التحصیلان حقوق بیش از سایرین به مطالعه رویه قضائی نیازمند هستند؛ اما هیچ قشری از جامعه بزرگ رشته حقوق قضائی نمی‌تواند بی‌نیاز از مطالعه و تحقیق و تفحص در این حوزه باشد؛ زیرا رویه قضائی در واقع روح زنده و محرک رشته حقوق است که دائم در حال تغییر و تحول است و غفلت از این حوزه به قیمت عقب‌ماندگی از علم واقعی حقوق و جامعه حقوقدانان تمام خواهد شد. از این رو ناشران تخصصی این حوزه، هرکدام به طریقی نسبت به جمع‌آوری و انسجام‌بخشی به مطالب و موضوعات راجع به رویه قضائی اقدام می‌کنند که انتشارات چراغ دانش نیز در همین راستا و برای انجام بخشی از وظیفه فرهنگی خود در نظر دارد نسبت به تدوین و جمع‌بندی مطالب رویه قضائی به‌صورت منظم و منحصر به فرد با ویژگی‌های مخصوص برای هر دعوا طی یک کتاب جداگانه به‌صورت کاربردی و با دسترسی آسان به مطالب هر دعوا اقدام نماید. در راستای تأمین این هدف مجموعه‌ای از کتاب‌ها هرکدام تحت عنوان کلی «دعوای... در رویه دادگاه‌ها» شامل موارد زیر تدوین و تألیف خواهد شد:

۱. آراء وحدت رویه؛

۲. آرای اصراری؛

۳. آراء شعب دیوان عالی کشور

۴. آراء دادگاه‌های بدوی و تجدیدنظر؛

۵. نشست‌های قضائی؛

۶. نظریه‌های مشورتی؛

۷. قوانین و مقررات مرتبط با موضوع؛

۸. نمونه دادخواست و معرفی دعوا.

در این مجموعه سعی شده رویه قضائی کشور در خصوص هر دعوا به صورت منسجم و منظم گردآوری شود تا وکلا، حقوقدانان و قضات محترم در مراجعه به رویه قضائی در کمترین زمان به بهترین وجه مطالب مطلوب خود را یافته و استفاده نمایند. با توجه به تعدد بسیار آراء دادگاه‌ها (دادگاه بدوی و تجدیدنظر) در برخی موارد حداکثر سعی بر آن بوده از موارد متفاوت آراء صادره در موضوع نمونه در قسمت رأی آورده شود و همچنین در سایر موارد؛ مثل آراء وحدت رویه، آراء دیوان عالی کشور، موارد مرتبط به موضوع ذکر شده است تا با توجه به اهمیت این آراء مورد استفاده خوانندگان و مراجعه‌کنندگان عزیز قرار گیرد.

مختصر ویژگی‌های کتاب:

۱. تدوین و گردآوری منظم و منسجم تمام مطالب مربوط به دعوا؛

۲. تقسیم‌بندی موضوعی برای هر کدام از مطالب؛

۳. ارائه معرفی دعوا و نمونه دادخواست در اول مجموعه؛

۴. ذکر عنوان برای هر مطلب به صورت خلاصه در فهرست؛

۵. دسترسی سهل و آسان به مطلب دلخواه در کمترین زمان.

«گروه پژوهشی» انتشارات مفتخر خواهد شد از تجربیات، آراء و سایر مطالب حقوقی موجود نزد اساتید، وکلا، حقوقدانان و سایر همکاران در راستای مفیدتر شدن مجموعه در چاپ‌های بعدی استفاده نماید. لذا موجب خرسندی خواهد بود که خوانندگان عزیز از هر صنف ضمن ارسال انتقادات و پیشنهادات خود در مورد هر کدام از موضوعات به صورت (کتبی یا از طریق ایمیل یا تلفنی) ما را در پربار کردن مجموعه حاضر یاری فرمایند.

مدیر مسئول انتشارات

یک هزار و سیصد و نود و شش

فصل اول

معرفی و نمونه دادخواست دعوی
مطالبه اجرت المثل

معرفی دعوی مطالبه اجرت المثل

اجرت المثل از دو کلمه «اجرت» و «المثل» تشکیل شده که در اصطلاح حقوقی اجرت به عوض یا دست‌مزد اشخاص در عقد اجاره گفته می‌شود و در حال حاضر از آن به عنوان حقوق کارمند یا مستخدم یاد می‌شود و کلمه «المثل» به معنی همانند، شبیهه و معادل آمده در مجموع اجرت المثل را باید به عوض استفاده از مال یا عمل دیگری بدون وجود قرارداد تعریف کرد.^۱

مبحث اول: مقایسه اجرت المثل با مواد مشابه

الف) مقایسه اجرت المثل با اجرت المسمی

هرچند از هر دو به عنوان عوض استفاده از عمل یا مال دیگری نام برده می‌شود؛ لیکن اجرت المثل اجرتی است که بدون وجود قرارداد بر اساس موارد مشابه عرفی پرداخت می‌شود در حالی که اجرت المسمی به موجب قرارداد تعیین شده و به همان میزان پرداخت می‌شود.

ب) مقایسه اجرت المثل با اجور معوقه

اجور معوقه، به بدهی‌های مستأجر در عدم پرداخت اجاره‌بهای ماهیانه اطلاق می‌شود در حالی که اجرت المثل مربوط به بدهی‌های قبلی نیست بلکه عوض عمل انجام داده شده یا عوض استعفا و استفاده از مال می‌باشد.

ج) مقایسه اجرت المثل با حق السعی

برعکس اجرت المثل، حق السعی حاکم بر روابط کارگر و کارفرمایی بود که بر اساس ماده ۳۴ قانون کار کلیه دریافت‌های قانونی که کارگر به اعتبار قرارداد کار اعم از مزد یا حقوق، کمک عائله‌مندی، هزینه‌های مسکن، خواربار، ایاب و ذهاب، مزایای غیر نقدی، پاداش افزایش تولید، سود سالانه و نظایر آن‌ها را شامل می‌شود.

۱. محمدجعفر جعفری لنگرودی، مسوط در ترمینولوژی حقوق، تهران، گنج دانش، ۱۳۸۶، ص ۱۵۴.